

BIJLAGE bij ontheffingsaanvraag evacuatie wettelijk beschermde Veluwe vissoorten

Datum: [originele aanvraag 01-08-18](#), [aanvullingen 25 april 2019](#)

[\(oorspronkelijke aanvraager\)](#), [\(verdere afhandeling aanvraag\)](#)

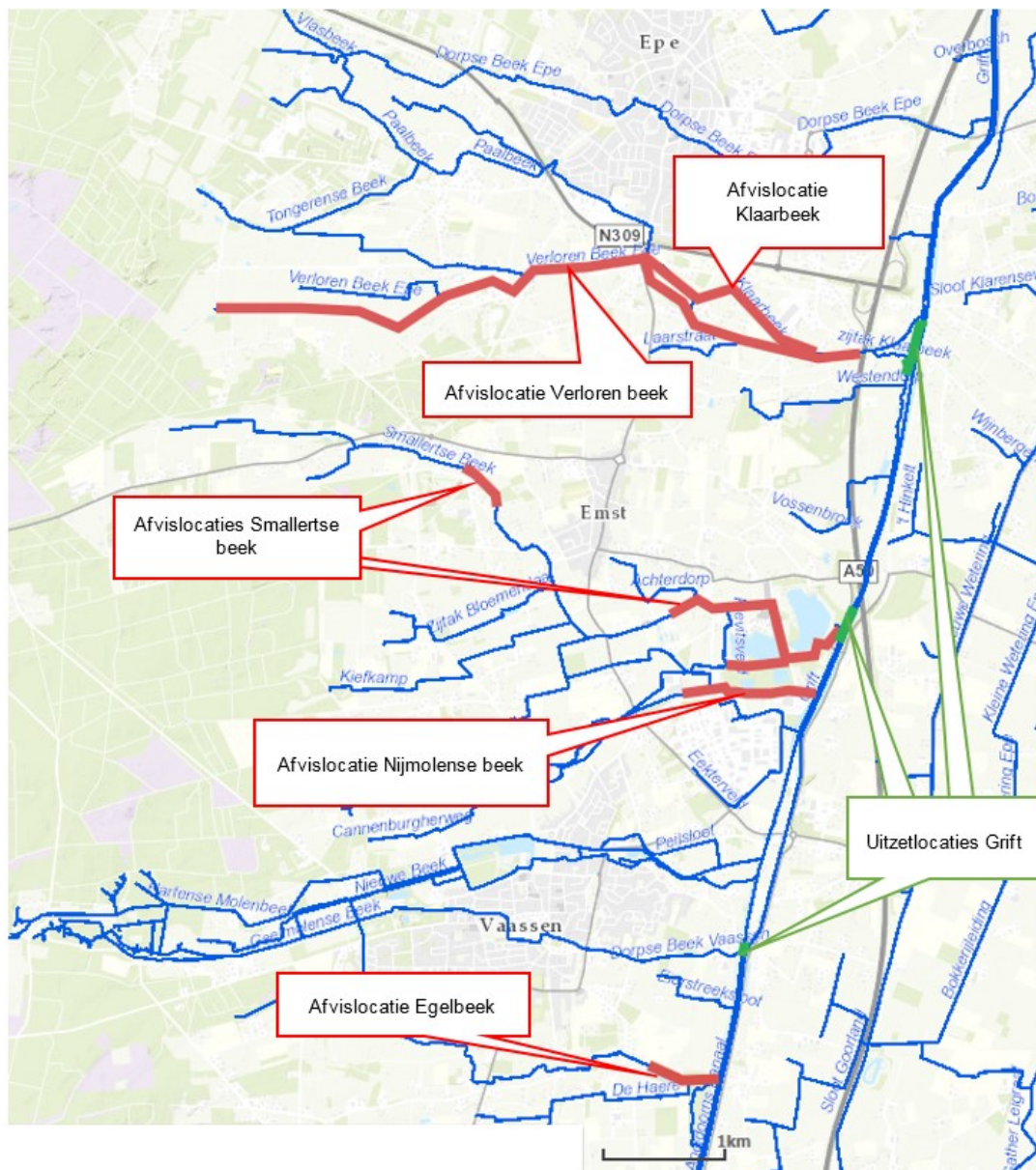
Activiteit

Op kritieke trajecten van de Oost-Veluwse beek en de Hierdense beek zijn beschermde beekvissen (Beekprik, Rivierdonderpad en Elrits) afgevisd en geëvacueerd met als bedoeling om de Veluwe beekvispopulaties voor uitsterven te behoeden. Op dit moment gebruiken we de Grift als uitzetlocatie voor de beschermde vissen uit de Oost-Veluwse beken (Egelbeek, Verloren beek, Nijmolense beek, Klaarbeek en Smallertse beek). Bij de Hierdensebeek wordt een benedenstrooms deel van de Hierdensebeek gebruikt voor Rivierdonderpad als uitzetlocatie en wordt de slotgracht van Kasteel Staverden gebruikt voor de Beekprik als uitzetlocatie. Op tekening 1 staan de vang- en uitzetlocaties van de Hierdense beek en op tekening 2 staan die van de Oost-Veluwse beken vermeld.

In de (nabije) toekomst zullen mogelijk andere watergangen in ons beheergebied worden afgevisd en geëvacueerd als deze beschermde vissen bevatten en dreigen droog te vallen (dit kan gaan om Oost-Veluwse beken, andere delen van de Hierdense beek, maar ook om watergangen in andere delen van ons gebied). Wij zullen in die gevallen de provincie hier zo snel mogelijk over informeren.

Tekening 1: Afgevisde locaties (rood) en uitzetlocaties (groen) van de Hierdense beek

Tekening 2: Afgevisste locaties (rood) en uitzetlocaties (groen) van de Oost Veluwse beken

Beschrijving van de werkzaamheden

De werkzaamheden worden uitgevoerd door Onderzoeks- en Adviesbureau Nederland (OAB, [REDACTED]). [REDACTED] is gespecialiseerd in het vangen van beekvissen en was eerder dit jaar door een ander adviesbureau (Ecogroen, Zwolle) ingeschakeld om in het kader van N2000 Veluwe inventarisatieonderzoek te doen naar het voorkomen van Beekprik en Rivierdonderpad in de Veluwse beken. [REDACTED] heeft alle benodigde en goedgekeurde vangapparatuur, alle vergunningen en andere toestemmingen die nodig zijn. Het vissen gebeurt door een combinatie van elektrisch vissen en met schepnetten. Met het elektrisch vissen worden vissen tijdelijk verdoofd en worden ze vervolgens met een schepnet opgevisst en tijdelijk bewaard in een grote watertank. [REDACTED] beschikt hiervoor over een beluchte en gekoelde transportunit (2000 liter) voor opslag en transport van de gevangen vissen naar de uitzetlocaties. [REDACTED] is met name in de weekenden bijgestaan door vrijwilligers van visclub De Prik (die al ruim 25 jaar ervaring hebben met en de nodige ontheffingen hebben voor het inventariseren van beekvissen op de Veluwe). De Prik is een werkgroep vallend onder RAVON.

[REDACTED] is op donderdag 19 juli gestart met zijn evacuatie werkzaamheden in de Verloren beek te Epe. Deze beek ligt volledig binnen het Natura 2000 gebied Veluwe. Hier heeft hij 3 dagen gevisst, tot en met zondagmorgen 22 juli. Naast Beekprik en Rivierdonderpad ging het hier in eerste instantie vooral om de zeldzame Veluwse Elrits populatie veilig te stellen. Naast in de

Verloren beek (en Klaarbeek) bij Epe komt Elrits binnen Nederland alleen nog in Zuid-Limburg voor. De gevangen vissen, circa 600-800 halfwas en volwassen exemplaren Elrits, enkele duizenden Beekprik (larven) en Rivierdonderpad en overige vissen, zijn uitgezet in de Grift nabij Zuuk (Epe).

Op zondag 22 juli heeft [REDACTED] enkele kritieke trajecten in de Hierdensebeek afgevis, ook gelegen binnen Natura 2000 gebied Veluwe. Hier ging het vooral om Rivierdonderpad (en een enkele Beekprik), naast enkele andere (beek-)vissoorten. Deze zijn geëvacueerd naar de watervoerende benedenloop van de Hierdensebeek ter hoogte van de Waterweg/Munnikesteeg, op de grens van Harderwijk en Nunspeet. Deze locatie staat in direct contact met het Veluwemeer (circa 1 km afstand) waardoor droogval van deze uitzetlocatie onwaarschijnlijk is.

Op maandag 23 juli en dinsdag 24 juli heeft [REDACTED] afgevis in de droogvallende Smallertsebeek (ook een Natura 2000 Veluwe-beek), gericht op Beekprik en Rivierdonderpad. Deze en andere gevangen vissen zijn uitgezet in De Grift ter hoogte van de uitmonding van de Smallertsebeek.

Op woensdag 25 juli en donderdag 26 juli heeft [REDACTED] weer enkele trajecten afgevis in de Hierdensebeek. Hierbij is ook Beekprik gevangen; deze is uitgezet in de Slotgracht van Kasteel Staverden. Op maandag 30 juli bleek dat de Egelbeek (ook een Natura 2000 Veluwe-beek) nu snel ging droogvallen. Ten behoeve van vooral Beekprik, maar ook Rivierdonderpad, is deze op kritieke trajecten afgevis. De vissen zijn geëvacueerd naar de Grift ter hoogte van Vaassen. Op donderdag 1 augustus heeft [REDACTED] gevis in de benedenloop van de Nijmolensebeek. Dat is geen Natura 2000 Veluwe-beek, maar kent wel een grote Beekprikpopulatie. Vanwege de beschermde status van Beekprik is ook hier zoveel mogelijk Beekprik afgevis en geëvacueerd. Samen met de andere beekvissen zijn deze uitgezet in De Grift bij Vaassen.

Stand van zaken per 1 augustus 2018: de voor droogval in combinatie met het voorkomen van beschermde vissoorten meest kwetsbare Veluwse beken zijn/worden afgevis.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen om de beschermde beekvissen Beekprik, ~~Rivierdonderpad~~ en Elrits te verstoren, te vangen, te transporteren en elders uit te zetten, worden overtreden. [Voor de rivierdonderpad geldt dit ten dele, deze vissoort heeft alleen een beschermde status in de beken die vallen binnen het Natura 2000 gebied Veluwe.](#)

Deze overtredingen komen echter voort uit calamiteiten: situaties van (dreigende) droogval, sterfte van vissen en mogelijk hiermee lokaal uitsterven van zeldzamen populaties. Vooraf aan het vangen van deze vissen is contact geweest met en toestemming verkregen van het bevoegd gezag, de provincie Gelderland ([REDACTED] en [REDACTED]). Waarbij uiteraard met terugwerkende kracht nog ontheffingen dient worden aangevraagd.

Populatie

Omvang van de populatie:

De populaties van Beekprik, Rivierdonderpad en Elrits hebben een redelijke omvang. Vooral de Beekprik populatie is in sommige beken omvangrijk.

Beschrijving van het netwerk waarvan de populatie deel uitmaakt:

De Elrits populatie op de Veluwe is voor zover bekend al ruim 100 jaar aanwezig (en is daarmee "inheems"), maar is beperkt tot het Verloren beeksysteem (inclusief benedenloop van Klaarbeek deze staat in open verbinding met het Verloren beeksysteem). De populatie is daarmee geïsoleerd en zeer kwetsbaar voor calamiteiten zoals droogval van dit habitat.

De Oost-Veluwse Beekprikpopulatie is als netwerk een van de grootste populaties van Nederland. De populaties Beekprik maar ook Rivierdonderpad in de verschillende Oost-Veluwse sprengen en beken zijn verwant (genetisch onderzoek RAVON). Na het op uitgebreide schaal uitgevoerde Beekherstel in de jaren '90 en '00 en nadat zo'n 10 jaar de Robuuste Grift is gerealiseerd, staan alle Oost-Veluwse beken tussen Apeldoorn en Epe via de Grift (en de nodige vistrappen) met elkaar in verbinding.

De Beekprikken in de Hierdense beek vormen een geïsoleerde populatie in en rondom Staverden. Deze populatie is extra kwetsbaar, want eenmaal uitgestorven is deze populatie voorgoed verdwenen uit de Hierdense beek. Voor Rivierdonderpad in de Hierdense beek geldt dat deze waarschijnlijk verwant is met de Rivierdonderpad populaties in de Noord-Veluwse kwelbeken en/of in de Randmeren (waar Rivierdonderpad zelfs ook een Natura 2000 doelsoort is). Dus bij volledige

droogval van het Hierdense beekstelsel is herkolonisatie door de Rivierdonderpad vanuit het eigen gebied mogelijk.

Migratie:

Beekprik migreert langzaam. De larven zitten een groot deel van hun leven in de bodem (in de detrituslaag), waar ze foerageren onder andere op algen, diatomeeën. Na 6-7 jaar worden ze volwassen, trekken naar de grindrijke paaigebiedjes en sterven na de ei-afzet af;

Rivierdonderpad is wel iets mobieler, maar bij dreigende situaties zoals droogval gaan ze niet allemaal op de vlucht, maar kruipen ze weg onder stenen, in poeltjes et cetera.

Elrits is een vlugge en goede zwemmer en zal bij dreigende droogval vermoedelijk met het water mee zakken. Het gevaar voor Elrits schuilt vooral in droogval van geïsoleerde trajecten.

De eisen die de soort aan de omgeving stelt:

De Grift is gezien de omstandigheden een goed alternatief voor de Veluwe Beekprik, Elrits en Rivierdonderpad. De slotgracht van kasteel Staverden is een acceptabel alternatief voor Beekprik (larven) voor overleving van deze droogtecrisis. De benedenloop van de Hierdensebeek is dat voor Rivierdonderpad en overige (beek)vissen.

Effecten

Alle evacuatieën zijn gericht om zoveel mogelijk beschermde vissoorten te behouden en om (lokaal) uitsterven van populaties te voorkomen.

Gunstige staat van instandhouding

De staat van instandhouding op plaatselijk, regionaal en landelijk niveau:

- Elrits is een zeldzame en lokaal geïsoleerde soort. Regionaal en landelijk is de soort ook zeldzaam.
- Lokaal zijn de soorten Beekprik en Rivierdonderpad redelijk algemeen en talrijk, regionaal zijn ze niet heel algemeen meer en landelijk zijn ze zeldzaam.

In welke mate de staat van instandhouding wordt beïnvloed door de werkzaamheden:

Door de (dreigende) droogval zal de mate van instandhouding een gevoelige achteruitgang ondergaan. Door met name de doelsoorten te evacueren naar uitzetlocaties van waaruit ze in principe kunnen terugkeren naar hun eigen habitat (tot voor kort dus) proberen we een duurzame instandhouding te garanderen. Het kan wel vele (tientallen) jaren duren voordat de oorspronkelijke populaties qua dichtheden en voorkomen weer zijn hersteld op het niveau van voor de droogtecrisis 2018.

Maatregelen

Naast de hierboven uitgebreid beschreven evacuatie maatregelen van beschermde beekvissen hebben wij ook maatregelen genomen om water uit de beken vertraagd af te voeren (meer vast te houden) door op veel "slimme" plekken dammetjes op te werpen en voor duikers et cetera, zandzakjes te plaatsen. Hierdoor stijgt het bovenstroomse waterpeil iets en wordt water vastgehouden.

In veel gevallen is het waterschap zelf eigenaar van de beken, In enkele gevallen zijn dat derden. Hier zijn de maatregelen in de Hierdense beek en Verloren beek (Wisselse veen) afgestemd en zelfs uitgevoerd samen met het Geldersch Landschap en Kasteelen en met Natuurmonumenten.

Alternatieven

alternatieve locaties:

Voor de Hierdense beek zijn de wijert voor watermolen Staverden en het beekje juist benedenstrooms van de slotgracht van Staverden een goed Plan B alternatief. Voor De Grift bestaat Plan B vooral uit het nemen van maatregelen waarmee oppervlaktewater van nabij of van elders of grondwater uit een diepere laag wordt aangevoerd om De Grift ten allen tijde watervoerend te houden. In het uiterste geval zou de reeds geëvacueerde Elritsen nogmaals teruggevangen moeten worden om in doorstroomaquaria in leven te houden tot het moment dat de Verloren beek weer voldoende water voert en de Elritsen weer op hun oorspronkelijke locatie kunnen worden teruggezet.

alternatieve wijze van uitvoering:

De gebruikte methode door OAB () is uiterst effectief. Elke alternatieve vangmethode levert minder vangsten en meer schade aan de doelsoorten populaties.

De bijlage van de aanvraag is, vanwege de calamiteit, beknopt en met de informatie die we nu voor handen hebben geschreven. Mochten er aanvullingen of wijzigingen nodig zijn dan zullen we deze zo snel mogelijk toesturen.